

กฎหมายลิขสิทธิ์ช่วยคนต่างชาติมากกว่าคนไทยจริงหรือ?

กฎหมายลิขสิทธิ์ไม่ใช่เรื่องที่ต้องถามว่าช่วยต่างชาติหรือช่วยคนไทย แต่เป็นเรื่องของการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายโดยไม่เลือกปฏิบัติ หากจะมองอย่างเป็นธรรม อาจเป็นเพราะการดูแล ลิขสิทธิ์และการบริหารสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ต่างประเทศมีความเป็นระบบ, ระเบียบและเข้มแข็ง มากกว่าเจ้าของลิขสิทธิ์ไทย จึงดูคล้ายกับว่าเจ้าของลิขสิทธิ์ต่างประเทศทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และกระตือรือร้นมากกว่าคนไทย

แต่หากแย้งว่าคนไทยมีงานลิขสิทธิ์น้อยกว่า น่าจะเป็นข้อโต้แย้งที่ไม่ถูกต้องนัก เนื่องจากในปัจจุบันเจ้าของงานที่ได้รับความเดือดร้อนจากการละเมิดลิขสิทธิ์ส่วนใหญ่ คือ “คนไทย” ตัวอย่าง งานลิขสิทธิ์ที่ได้รับผลกระทบที่เห็นชัดคือ “งานภาพยนตร์และงานเพลง”

จากข้อมูลในปี 2004 อุตสาหกรรมเพลงซึ่งมีตลาดกว่า 5,000 ล้านบาทนั้น กว่า 75% เป็นเพลงไทย ขณะที่เพลงสากลมีส่วนแบ่งการตลาดประมาณ 20% กว่า เท่านั้น ดังนั้น เมื่อการละเมิดมีสูงขึ้นคนที่ได้รับความเดือดร้อนโดยตรงก็คือ “คนไทย” มีการประมาณการว่าธุรกิจเพลงไทยต้องสูญเสียส่วนแบ่งการตลาดให้กับเทปผีซีดีปลอมปีละไม่ต่ำกว่า 1,000 ล้านบาท ขณะเดียวกัน ภาพยนตร์ไทยในระยะหลังที่เริ่มมีพัฒนาการและมีส่วนแบ่งในตลาดแข่งกับหนังฮอลลีวูดเพิ่มมากขึ้น ก็ต้องประสบปัญหาขาดทุนอย่างรุนแรงแทบทุกเรื่องเช่นกัน มิใช่เพราะคนไทยดูภาพยนตร์หรือเพราะหนังไทยไม่มีคุณภาพ แต่เป็นเพราะเขาสามารถเลือกซื้อภาพยนตร์ไทยในแบบของซีดีหรือวีซีดีได้ในราคาประหยัด หรือแผ่นวีซีดีที่ออกมาจำหน่ายจนโรง ฉะนั้น จะเห็นได้ว่าคนไทยคือผู้ได้รับผลกระทบจากการละเมิดโดยตรง

นอกจากนี้แล้ว งานลิขสิทธิ์ประเภทอื่นที่คนไทยมีศักยภาพหรือกำลังริเริ่มที่จะพัฒนางานของตนขึ้นมา เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ หากต้องมาเจอกับการละเมิดและการคุ้มครองที่ไม่เข้มแข็ง เขาก็คงจะหมดกำลังใจที่จะสร้างงานขึ้นมา เพราะนอกจากเขาจะไม่ได้ผลตอบแทนที่เต็มเม็ด เต็มหน่วยแล้ว เขายังไม่ได้รับความเป็นธรรมเพราะผู้ที่ขโมยงานเขาไปกลับมีรายได้จากงานของเขา โดยไม่ถูกลงโทษและไม่ต้องเสียภาษี ดังนั้น เมื่อไม่มีการคุ้มครองงานลิขสิทธิ์ที่เข้มแข็งไม่เฉพาะแต่คนต่างชาติจะขยาดและไม่กล้าที่จะมาลงทุนในบ้านเราเท่านั้น คนไทยเองก็ไม่กล้าจะคิดหรือสร้างงาน อะไรขึ้นมา เพราะเมื่อคิดหรือสร้างงานอะไรขึ้นมาแล้วก็คงถูกก๊อปปี้อยู่เรื่อยไปผลที่ได้จึงไม่คุ้ม กับที่ต้องเสียไป สู้อยู่เฉยๆ หรือไม่ต้องทำอะไรเลยจะดีกว่า อันนี้จะเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อการ พัฒนาประเทศ ความคิดที่ว่าอยู่เฉยๆ ดีกว่านี้แหละ ทำให้ไม่ก้าวหน้า ตรงกับสุภาษิตจีนที่ว่า “การหยุดนิ่งเหมือนกับการก้าวถอยหลัง” เพราะคนอื่นที่เขาส่งเสริมและคุ้มครองการคิดสร้างสรรค์ ที่ดีกว่าเขาคงเดินแซงเราไปแล้ว

ดังนั้น กฎหมายลิขสิทธิ์จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการคุ้มครองความคิดสร้างสรรค์ของคนไทยเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจคนไทย “ต่อสู้และคุ้มครองผลงานทางความคิดและสมองของคนไทยเอง” ทั้งในระดับประเทศและเวทีการค้าโลก กฎหมายลิขสิทธิ์จึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ

เพราะเป็นกลจักรตัวหนึ่งที่ช่วยผลักดันและส่งเสริมให้คนไทยเกิดความคิดสร้างสรรค์ ไม่ให้หยุดนิ่ง ถ้าเราหยุดนิ่งทางความคิดเมื่อไร เมื่อนั้น เราจะแย่งอย่างแน่นอน

หากจะถามว่ากฎหมายลิขสิทธิ์ช่วยใครมากกว่าระหว่างคนไทยและคนต่างชาติ ก็คงจะตอบว่า ณ เวลานี้ ตอนนี้อยู่ กฎหมายลิขสิทธิ์มีไว้เพื่อช่วยคนไทยและประเทศไทยอย่างแน่นอน ปัจจุบันปัญหา ละเมิดลิขสิทธิ์ได้กลายเป็นตัวบ่อนทำลายเศรษฐกิจของเราแล้วทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรงก็คือ รัฐบาลเงินจากการจัดเก็บภาษีสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์พวกนี้ไม่เสียภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีเงินได้ทำให้รัฐ ขาดรายได้ปีละหลายพันล้านบาท, สร้างความไม่เป็นธรรมทางการค้า เพราะผู้ละเมิดเอาไรต์เอาเปรียบ ผู้อื่น กล่าวคือ ผู้ละเมิดไม่มีการลงทุนอะไรเลย, การค้านอกระบบเหล่านี้ ทำให้ตลาดขาดความเข้มแข็ง ไม่มีความมั่นคง เพราะผู้ประกอบการไม่อาจคาดการณ์ภาวะทางตลาดได้ และในที่สุดก็ทำให้ผู้ลงทุนไม่อยากจะลงทุนอะไรอีกแล้ว เพราะต้องประสบกับภาวะขาดทุนอยู่ร่ำไป, ส่วนผลกระทบต่อ เศรษฐกิจโดยอ้อมก็ได้แก่ การที่เราต้องเสียสิทธิทางการค้าจากการถูกตอบโต้ทางการค้า ทำให้สินค้า ประเภทอื่นของเราทั้งสินค้าเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมต้องถูกกระทบพลอยฟ้าพลอยฝนไปด้วย เพราะประเทศที่มีการแข่งขันทางการค้าในประชาคมโลกได้อาศัยประเด็นลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทาง ปัญญาเป็นข้ออ้างตัดทอนสิทธิประโยชน์ทางการค้าระหว่างกัน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ กรณีสหรัฐอเมริกา กับสหภาพยุโรป เป็นต้น นอกจากนี้แล้ว ชื่อเสียงของประเทศก็ต้องมัวหมองไปโดยข้อมกล่าวหาว่า เป็นประเทศที่มีการละเมิดลิขสิทธิ์ และทำลายบรรยากาศการลงทุน ไม่ได้ช่วยดึงดูดนักลงทุนต่างชาติ ให้เข้ามาลงทุนในประเทศอีกต่อไป

ผลกระทบของเรื่องลิขสิทธิ์เป็นเพียงเรื่องของคนเฉพาะกลุ่ม

การค้าสำคัญๆ ในโลกขณะนี้ มี 4 ประเภท คือ สินค้าเกษตรกรรม สินค้าอุตสาหกรรม สินค้า บริการ และสินค้าทรัพย์สินทางปัญญา ความหลากหลายของทรัพยากรโลกรวมทั้งการร่อยหรอลงของ ทรัพยากรโลก ทำให้การควบคุมสินค้าประเภทที่ 1 และ 2 กระทำได้ลำบาก การแข่งขันในเวทีการค้า โลกปัจจุบันเป็นการชิงดีชิงเด่นใน สินค้า 2 ประเภทหลัง แต่ก่อนเราอาจจะแข่งขันประเทศอื่นเพราะ แรงงานเราถูก, ทำให้ต้นทุนเราถูกลง หรือเราเป็นผู้นำในสินค้าบางประเภท เช่น ข้าว เป็นต้น แต่ในปัจจุบัน ข้อดีของเราเริ่มหมดลงไปทุกที ดังนั้น เราต้องหาสินค้าอื่นมาชดเชย สินค้าบริการและสินค้าทรัพย์สินทางปัญญาจึงเป็นทางออกของเราในอนาคตอันใกล้นี้ เพราะเป็น

สินค้าที่เกี่ยวกับ “คนและมันสมอง” ถ้าเราไม่เริ่มพัฒนาคนของเราให้แข่งขันทางสมองเสียแต่วันนี้ เราอาจจะต้องสูญเสีย “ทรัพย์สินทางปัญญา” ให้กับประเทศอื่นก็ได้

เพื่อป้องกันประเทศชาติเสียประโยชน์ การเรียนรู้เรื่องทรัพย์สินทางปัญญาจึงเป็นสิ่งจำเป็น และสำคัญยิ่ง เราต้องให้เท่าทันโลกเพราะการแข่งขันทางปัญญาจะเป็นเวทีใหม่สำหรับการค้าระหว่าง ประเทศ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ การส่งออกภาพยนตร์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ของอเมริกา, ส่งออกเพลงของอังกฤษ, ส่งออกไวน์ของฝรั่งเศส, การจดสิทธิบัตรพันธุ์พืชต่างๆ ในโลก, ถ้าเราไม่เริ่มปกป้องสิทธิทางปัญญาของเราในวันนี้ ในอนาคตข้างหน้า เราอาจจะต้องไปซื้อสิทธิบัตรของ พันธุ์ข้าวจากประเทศอื่นก่อนจะปลูกข้าวก็เป็นไปได้

นอกจากการป้องกันโดยการเข้าใจและรู้เท่าทันในทรัพย์สินทางปัญญาแล้ว เราต้องแปรเปลี่ยนปัญญาของเราให้เป็นสินค้าให้จงได้ ฉะนั้น การให้ความคุ้มครองในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาจึงเป็น เรื่องสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาจะทำให้เรามีแรงจูงใจในการสร้างงานและทำงานต่อไป หากไม่มีการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เข้มแข็งดังที่กล่าวมาแล้ว ก็คงไม่มีใครกล้าลงทุนหรือคิดทำอะไรใหม่ๆ ขึ้นมา เกิดการชะงักงัน ทำให้ไม่มีการพัฒนาในที่สุด

ในแง่ของลิขสิทธิ์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทรัพย์สินทางปัญญา ก็อยู่ในข่ายที่จะช่วยสร้างและพัฒนาประเทศได้เช่นกัน ถ้าคนในชาติคิดได้ คิดเป็น สร้างผลงานออกมาได้ ก็เท่ากับเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับตัวเอง และสร้างงานและรายได้ให้กับประเทศได้ในที่สุด ตรงนี้ อาจจะมีพิจารณาได้ จากมูลค่าทางการค้าของสินค้าทรัพย์สินทางปัญญา ขอให้คิดง่ายๆ คือ ในภาคอุตสาหกรรมทรัพยากร ธรรมชาติมีวันหมด ภาคการเกษตรกรรมพึ่งพาสภาพดินฟ้าอากาศ แต่ทรัพย์สินทางปัญญาไม่ ต้องการเงื่อนไขภายนอก นอกจากเงื่อนไขทางการตลาดเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ทราบหรือไม่ว่ามูลค่า การค้าของประเทศสหรัฐอเมริกา เฉพาะธุรกิจเพลงที่เป็นแขนงหนึ่งของลิขสิทธิ์ - ในปี 2003 ประมาณ 10,000 ล้านดอลลาร์ และของประเทศไทยในปีเดียวกัน คือ 120 ล้านดอลลาร์ (5,000 ล้านบาท) ซึ่งเป็นรายได้เฉพาะจากการขายสิ่งบันเทิงเสียง (เทปและซีดี) เท่านั้น

ลองคิดถึงงานลิขสิทธิ์ที่อยู่รอบๆ ตัวเรา ไม่ว่าจะเป็นงานหนังสือ, งานเพลง, งานภาพยนตร์ และงานศิลปกรรม สิ่งเหล่านี้รุ่มล้อมตัวคนไทยอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน สามารถสร้างงานและสร้างรายได้ให้แก่ ประเทศได้ ดังนั้น งานลิขสิทธิ์จึงช่วยสร้างชาติและพัฒนาประเทศได้ จะเป็นเพียงเรื่องของคนเฉพาะ กลุ่มๆ ไปได้อย่างไร

หากจะกล่าวถึงผลกระทบของการละเมิดลิขสิทธิ์ โดยอ้างว่า คนเฉพาะกลุ่มเท่านั้นที่เดือดร้อน ก็ดูจะเป็นการมองที่แคบไปหน่อย หากการคุ้มครองทางกฎหมายไม่เข้มแข็ง ใครเขาจะสร้างงานขึ้นมา เพราะเมื่อสร้างงานขึ้นมาแล้วไม่เกิดรายได้ จะทำไปทำไม เมื่อไม่สร้างงาน ก็ไม่

เกิดรายได้ประเทศ ก็ไม่มีงาน ไม่มีรายได้ กลายเป็นผลกระทบต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ กระเทือนเศรษฐกิจทั้งชาติดังที่ได้กล่าว ไปแล้ว และสร้างปัญหาต่อสังคมต่อไป

นอกจากนี้ ในแง่ของสังคมและกฎหมายแล้ว การละเมิดลิขสิทธิ์เป็นการไม่เคารพต่อสิทธิของผู้อื่นและเป็นการทำผิดกฎหมาย หากทุกคนไม่เห็นความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย ทำละเมิดกันเรื่อยไป เริ่มจากจุดเล็กตรงนี้แล้วขยายต่อไปทำผิดกฎหมายในเรื่องอื่นๆ ลองคิดดูแล้วกันว่าการปกครองโดย กฎหมายจะเป็นไปได้หรือไม่ แล้วประเทศไทยจะมีความสุขได้อย่างไร

พิเศษ จีയാศักดิ์

ผู้จัดการทั่วไป

สมาคมการค้าผู้ประกอบการธุรกิจ

บันเทิงไทย (TECA)